

Nr 236.

Ankom till riksdagens kansli den 31 maj 1939 kl. 12 m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till allmänna lönenämnden m. m.

(3:e avd.)

I anslutning till sin i årets statsverksproposition under sjunde huvudtiteln, punkten 20, gjorda framställning har Kungl. Maj:t i proposition nr 272, under åberopande av vid propositionen fogat utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden den 24 mars 1939, föreslagit riksdagen att

dels godkänna av departementschefen förordad personalförteckning för allmänna lönenämnden,

dels godkänna av departementschefen förordad avlöningsstat, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1939/40,

dels ock å driftbudgeten för budgetåret 1939/40 under sjunde huvudtiteln såsom förslagsanslag anvisa:

- a) till Allmänna lönenämnden: Avlöningar 74,800 kronor,
- b) till Allmänna lönenämnden: Omkostnader 8,000 kronor.

För närvarande finnas särskilda lönenämnder för allmänna civilförvaltningen, för kommunikationsverken och för försvarsväsendet. Envar av nämnderna består av ordförande och sex ledamöter, samtliga tillsatta av Kungl. Maj:t. Såsom lönenämnd för undervisningsväsendet fungerar allmänna civilförvaltningens lönenämnd i viss särskild sammansättning, nämligen med två i nämnden ingående representanter för personalintressena utbytt mot representanter för personalgrupper inom lärarkårerna. Kommunikationsverkens lönenämnd utgör lönenämnd även för domänverket.

Ordföranden och två representanter för det allmännas intressen äro gemensamma för lönenämnderna inom civilförvaltningen. En av nyssnämnda ledamöter är därjämte ledamot i försvarsväsendets lönenämnd.

Enligt av Kungl. Maj:t för allmänna civilförvaltningens lönenämnd meddelade föreskrifter (statsliggaren sid. 340) åtnjuta nämndens ordförande och ledamöter årsarvode jämte arvode för sammanträdesdag samt suppleanterna i nämnden arvode för sammanträdesdag. Därjämte utgå dels resekostnads- och traktamentsersättningar, dels ersättning för avlöning, varom vederbörande går miste vid ledighet från innehavd statlig tjänst för uppdragets fullgörande. Under ett och samma år må sammanträdesdagarna icke utan särskilt medgivande överstiga visst bestämt antal.

Liknande regler gälla för de övriga lönenämnderna. Den som är ordfö-

rande eller ledamot i mera än en nämnd, åtnjuter fullt årsarvode endast i en nämnd och halvt årsarvode i den eller de övriga.

Hos allmänna civilförvaltningens lönenämnd är anställd en sekreterare, vilken äger uppbära den lön och åtnjuta de löneförmåner i övrigt, som skulle tillkomma honom såsom tjänsteman å extra stat i lönegraden B 26. Därjämte är för undervisningsväsendets lönenämnd anställd en särskild sekreterare, till vilken ersättning hittills utgått huvudsakligen i form av dagarvode enligt kungörelsen med vissa bestämmelser angående kommittéer. Hos kommunikationsverkens lönenämnd är anställd en sekreterare, vilken tidigare ägt uppbära motsvarande löneförmåner som sekreteraren hos allmänna civilförvaltningens lönenämnd. I samband med att sekreteraren hos kommunikationsverkens lönenämnd befordrats till högre ordinarie tjänst hos generalpoststyrelsen har emellertid, såsom en anordning av mera tillfällig natur, nyligen föreskrivits, att han skall åtnjuta dagarvode enligt nyssnämnda kungörelse jämte ersättning för den avlöning vid innehavd statlig tjänst, varom han går miste vid tjänstledighet för uppdragets fullgörande. För de nu berörda nämndernas gemensamma räkning finnes anställt ett kontorsbiträde. Vid försvarsväsendets lönenämnd anlitas sekreterare mot ersättning, som bestämmes från fall till fall.

Kostnaderna för allmänna civilförvaltningens och undervisningsväsendets lönenämnder bestridas under innevarande budgetår från ett å sjunde huvudtiteln upptaget anslag å 35,000 kronor. Till försvarsväsendets lönenämnd är å fjärde huvudtiteln anvisat ett anslag av 11,000 kronor. Utgifterna för kommunikationsverkens lönenämnd redovisas ej över riksstaten utan utbetalas från vederbörande verk i mån av rekvisitioner från nämnden. Enligt inhämtad uppgift utgjorde summan av sistnämnda utgifter för budgetåret 1937/38 omkring 23,000 kronor.

I propositionen erinras till en början därom, att såväl vid tillkomsten av det nya civila avlöningsreglementet som vid utarbetandet av det förslag till militärt avlöningsreglemente, vilket förelagts innevarande års riksdag, har förutsatts, att en lönenämndsinstitution skulle finnas även för framtiden med väsentligen samma uppgift som de nuvarande lönenämnderna, nämligen att fungera såsom ett rådgivande organ, vilket verkställde utredningar och avgåve utlåtanden till Kungl. Maj:t och kammarrätten. Vissa jämkningar i organisationen hava emellertid blivit ifrågasatta.

Spörsmålet om anordnandet av lönenämndsinstitutionen inom civilförvaltningen behandlades av 1936 års lönekommitté i dess betänkande med förslag till civilt avlöningsreglemente. Kommittén föreslog däri bestämmelser av innehåll, att för beredning av löneärenden, avseende reglementets tillämpningsområde, skulle finnas en lönenämnd, i vilken löntagare, förvaltnings- och de allmänna intressena borde vara representerade och vilken skulle bestå av ordförande och sex ledamöter, med rätt dock för Kungl. Maj:t att, där så funnes lämpligt, för skilda förvaltningsområden förordna

om olika sammansättning av nämnden. För den händelse lönenämnden på angivet sätt till sammansättningen varierades, borde enligt kommittén hinder ej möta att giva nämnden olika benämningar i dess olika funktioner.

Med hänsyn till vikten av kontinuitet i lönenämndsarbetet ansåg lönekommittén, att lönenämndens ordförande borde vara gemensam för samtliga i reglementet avsedda förvaltningsområden. Även de två representanterna för det allmänna ansåg lönekommittén borde såvitt möjligt i regel vara desamma vid behandling av ärenden rörande olika förvaltningsgrenar.

Vidare uttalades i betänkandet, att institutionen under alla förhållanden borde förses med ett gemensamt kansli, vilket genom uppförande på stat av erforderliga befattningar borde erhålla en fastare organisation än hittills varit fallet.

Beträffande de närmare uppgifterna för lönenämnden och dess kansli anförde kommittén bland annat:

Kommittén delar 1928 års lönekommittés uppfattning om att icke samtliga till Kungl. Maj:t inkommande löneärenden — och än mindre samtliga till kammarrätten inkommande avlöningsmål — behöva utställas till nämndens yttrande. I allmänhet torde böra iakttagas, att endast ärenden av mera principiell eller ur konsekvenssynpunkt beaktansvärd betydelse hänskjutas till nämnden. Otvivelaktigt skulle det vara av värde, om lönenämnden genom sammanställning och publicering av statistiska uppgifter rörande befattningshavare vid olika förvaltningsgrenar m. m. kunde — för den händelse ej på annat sätt sörjes för tillgodoseende av ett dylikt behov — åvägbringa material för underlättande av olika myndigheters och Kungl. Maj:ts bedömande av löne- och anställningsfrågor. I vad mån lönenämnden bör genom yttranden till verksstyrelser, vilka hava att besluta om avlöningsreglementets tolkning i särskilda fall, fungera såsom rådgivande organ i tveksamma tolknings- och tillämpningsfrågor, torde liksom hittills få ankomma på nämndens eget bedömande. Uppenbart är att, även om nämnden såsom sådan finner sig i dylika fall icke böra göra bindande uttalanden, en värdefull upplysningsverksamhet i detta avseende kan utövas av ett till nämnden hörande sakkunnigt och kvalificerat kansli.

Lönekommitténs förslag och uttalanden biträdades av departementschefen vid anmälan till 1938 års riksdag av kommitténs förslag till civilt avlöningsreglemente m. m. (proposition nr 263). Bland annat framhölls därvid, att det av kommittén uttalade önskemålet om en fastare organisation av lönenämndens kansli, mot vilket departementschefen för egen del ej hade något att erinra, borde övervägas i samband med statbehandlingen för ett kommande budgetår. Nämnda förslag och uttalanden föranledde icke någon erinran från riksdagens sida (skrivelse nr 388). I anslutning till vad kommittén förordat hava under 58 § civila avlöningsreglementet intagits följande bestämmelser:

För beredning av ärenden, vilka angå tillämpningen av detta reglemente jämte därtill hörande tilläggsbestämmelser, skall finnas en *lönenämnd*.

Denna nämnd, i vilken löntagar-, förvaltnings- och de allmänna intressena böra vara representerade, skall bestå av en av Kungl. Maj:t förordnad ordförande samt sex likaledes av Kungl. Maj:t utsedda ledamöter. Där så finnes lämpligt, må dock Kungl. Maj:t, med iakttagande av vad nyss sagts

om antalet medlemmar i nämnden och om de intressen, som där böra vara företrädda, för skilda förvaltningsområden förordna om olika sammansättning av nämnden.

Lönenämndens ordförande och ledamöter förordnas för en tid av högst tre år i sänder.

I enahanda ordning, som ovan sagts, utses suppleanter för ordföranden och ledamöterna.

Instruktion för lönenämnden utfärdas av Kungl. Maj:t.

Frågan om anordnandet av lönenämndsinstitutionen inom försvarsväsendet har sedermera behandlats i 1936 års lönekommités betänkande med förslag till militärt avlöningsreglemente. Härvid har kommittén särskilt uppehållit sig vid spörsmålet, huruvida en gemensam lönenämnd bör anordnas för de civila och militära förvaltningsområdena. I detta avseende inrymmer kommitténs förslag alternativa organisationsformer. I förslaget har 57 § samma innehåll som 58 § civila avlöningsreglementet med det undantag, att i stället för stadgande om olika sammansättning av lönenämnden förekommer en bestämmelse om rätt för Kungl. Maj:t att, där så finnes lämpligt, föreskriva, att ärenden inom militära avlöningsreglementets tillämpningsområde skola beredas av lönenämnd för annat förvaltningsområde med sådan ändrad sammansättning, att de militära löntagarintressena bli företrädda vid ifrågavarande ärendens behandling. I fråga härom har kommittén framhållit, att, därest vid behandling av försvarsväsendets löneärenden representanter för de militära förvaltnings- och personalintressena inginge såsom ledamöter i den civila lönenämnden i stället för företrädare för motsvarande civila intressen men nämndens ledamöter i övrigt bleve gemensamma, skulle härigenom tillgodoses såväl önskemålet om enhetlighet i lönefrågornas bedömande för statsförvaltningen i dess helhet som kravet på förvaltningserfarenhet och intresserepresentation för detta speciella område. Emellertid har kommittén uttalat, att en så långt gående koncentration i varje fall icke omedelbart borde komma till stånd, utan att den borde göras beroende av någon tids erfarenhet av arbetsuppgifternas omfattning och andra på frågan inverkan förhållanden. Kommittén har vidare framhållit, att om en särskild lönenämndsinstitution tills vidare bibehölles borde den nuvarande ordningen, enligt vilken en ledamot av allmänna civilförvaltningens lönenämnd förordnats att samtidigt vara ledamot av försvarsväsendets lönenämnd, såvitt möjligt tillämpas även efter de civila lönenämndernas sammanförande till en enda nämnd. Kommittén har även ifrågasatt, om icke den civila och den militära lönenämnden borde förses med ett gemensamt sekretariat.

Departementschefen har för egen del anfört, bland annat, följande.

För enhetligheten i beredningen av löneärendena är det av vikt, att lönenämndsarbetet ställes under gemensam ledning, försedd med tillräckliga biträdande arbetskrafter. Enligt min uppfattning är det därför lämpligt, att sammanförandet av löneärenden inom civila avlöningsreglementets tillämpningsområde under en gemensam nämnd, vilken ersätter allmänna civilför-

valtningens, kommunikationsverkens och undervisningsväsendets lönenämnder, fullföljes genom att denna och försvarsväsendets lönenämnd — möjligen sammanslagna till en lönenämnd — ställas under ledning av en gemensam ordförande och förses med ett gemensamt, förstärkt kansli. Den sålunda förordade organisationen synes dock icke böra genomföras redan från och med nästa budgetår. För nämnda budgetår, då de nya avlöningsbestämmelserna skola börja tillämpas och åtskilliga frågor kunna förväntas uppkomma sammanhängande med övergången till dessa bestämmelser från de nu gällande, torde det nämligen vara lämpligt, att försvarsväsendets lönenämnd fortsätter sin verksamhet. I enlighet härmed föreslår chefen för försvarsdepartementet i annat sammanhang denna dag, att medel till försvarsväsendets lönenämnd för nästa budgetår liksom hittills äskas under fjärde huvudtiteln. Från och med budgetåret 1940/41 böra däremot, enligt min mening, civilförvaltningens och försvarsväsendets löneärenden beredas under gemensam ledning.

För nästa budgetår, då lönenämnderna enligt vad här förordats skola bedriva sin verksamhet var för sig, torde de hittillsvarande reglerna angående ersättning åt lönenämndernas ordförande böra i huvudsak fortfarande tillämpas. Jämväl ersättningarna till ledamöterna torde under nästa budgetår böra utgå enligt i huvudsak oförändrade grunder. När lönenämnderna samordnas, lär den hittillsvarande anordningen med ordförandeskapet såsom en bisyssla däremot icke kunna bibehållas. De höga krav på innehavarens personliga och administrativa kvalifikationer som ordförandeuppdraget ställer synas då motivera ett arvode närmast motsvarande lönen till verkschef inom allmänna civilförvaltningen. Frågan härom bör underkastas närmare övervägande.

Särskilt med hänsyn till de omfattande arbetsuppgifterna för civilförvaltningens lönenämnd under det närmaste budgetåret synes det mig nödvändigt, att lönenämndens kansli redan nu förstärkes. Såsom lönekommittén förutsatt bör samtidigt möjlighet öppnas att bereda fastare anställning åt befattningshavarna. Jag förordar, att såsom chef för kansliet anställs en befattningshavare, skickad åt under ordförandens överinseende svara för en sakkunnig beredning av ärendena samt utöva ledningen av kansligöromålen i övrigt. Ytterligare två för sekreterargöromål kvalificerade befattningshavare kunna beräknas bli erforderliga; i den mån så befinnes möjligt torde en av dessa böra under nästa budgetår anlitas även för sekreterargöromål hos försvarsväsendets lönenämnd. Befattningarna böra för närvarande uppföras på extra ordinarie stat. Förstnämnda befattningshavare torde såsom extra ordinarie byrådirektör böra placeras i lönegraden Eo 28. Sekreterarbefattningarna synas, i anslutning till vad hittills skett, böra placeras i lönegraden Eo 26. Sistnämnda båda befattningar böra, om så befinnes lämpligt, få tillsvidare uppehållas på förordnande. För biträdespersonal torde böra beräknas medel motsvarande avlöning åt 2 extra ordinarie kontorsbiträden. Härjämte bör något belopp, förslagsvis omkring 2,000 kronor, stå till förfogande för tillfällig förstärkning av arbetskrafterna. I vad mån samordnandet med försvarsväsendets lönenämnd bör föranleda ytterligare förstärkning av kansliorganisationen, torde — med ledning jämväl av då vunnit erfarenhet — få övervägas vid statbehandlingen för budgetåret 1940/41.

Utgifterna för lönenämndsinstitutionen inom civilförvaltningen, vilken torde böra benämnas allmänna lönenämnden, böra från och med nästa budgetår i sin helhet bestridas från anslag å sjunde huvudtiteln. För ändamålet böra uppföras ett avlöningsanslag och ett onkostnadsanslag under den gemensamma rubriken allmänna lönenämnden. Personalförteckning och avlöningsstat för lönenämnden böra fastställas.

Under *avlöningsanslaget* bör till en början upptagas en anslagspost till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t. Av anslagsposten skola bestridas arvoden och andra ersättningar åt ordföranden och ledamöterna, ersättningar vid resor undantagna. Med hänsyn till föreliggande uppgifter om de nuvarande kostnaderna torde medelsbehovet för dessa ändamål kunna beräknas till 35,000 kronor.

Till *avlönningar till övrig icke-ordinarie personal* bör upptagas en anslagspost, fördelad på en delpost till grundavlönningar m. m. och en delpost till avlöningsförhöjningar m. m. Grundavlöningsposten bör i anslutning till vad förut anförts upptagas till 35,000 kronor. Delposten till avlöningsförhöjningar m. m. kan beräknas till förslagsvis 2,500 kronor.

Till rörligt tillägg bör uppföras en anslagspost av förslagsvis 2,300 kronor.

Avlöningsanslagets summa skulle i enlighet härmed utgöra (35,000 + 35,000 + 2,500 + 2,300 =) 74,800 kronor.

Omkostningsanslaget synes med ledning av förefintliga kostnadsuppgifter böra upptagas med förslagsvis 8,000 kronor.

Utskottet.

Kungl. Maj:ts förslag avser att sammanföra de nuvarande lönenämnderna för allmänna civilförvaltningen, kommunikationsverken och försvarsväsendet under gemensam ledning och förse dem med ett gemensamt, förstärkt kansli, dock att försvarsväsendets lönenämnd skulle bibehållas oförändrad under nästa budgetår. Utskottet har för sin del intet i princip att erinra mot en sådan koncentration, förutsatt att en minskning icke sker av representationen för de allmänna intressena samt i övrigt tillses, att skilda förvaltningsgrenars och löntagargrupperns intressen kunna vinna tillbörligt beaktande.

Behovet av en förstärkning av lönenämndens kansli genom inrättande under nästa budgetår av en e. o. byrådirektörstjänst i 28:e lönegraden och två e. o. sekreterartjänster i 26:e lönegraden finner utskottet ådagalagt. Vidtagges en sådan förstärkning, synes det utskottet kunna ifrågasättas, huruvida för ordförandesysslans fullgörande kräves en befattning av verkschefs karaktär. Då emellertid denna fråga avsetts skola underkastas en närmare prövning, vill utskottet i detta sammanhang begränsa sig till nu gjorda uttalande.

Då Kungl. Maj:ts förslag i övrigt icke givit utskottet anledning till erinran, får utskottet hemställa,

att riksdagen må

I. godkänna följande personalförteckning för allmänna lönenämnden:

	Personalförteckning.	
Befattning		Lönegrad
	Extra ordinarie tjänstemän i högre lönegrad än 20:	
1 byrådirektör		Eo 28
2 sekreterare		Eo 26;

II. godkänna följande avlöningsstat för allmänna lönenämnden, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1939/40:

Avlöningsstat.

1.	Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	kronor	35,000
2.	Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal:		
	a. Grundavlöningar m.		
	m.	kronor	35,000
	b. Avlöningsförhöjningar		
	m. m., <i>förslagsvis</i> ..	» 2,500	» 37,500
3.	Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	»	2,300
		Summa kronor	74,800;

III. för budgetåret 1939/40 under sjunde huvudtiteln såsom förslagsanslag anvisa

- a) till *Allmänna lönenämnden*: *Avlöningar* 74,800 kronor,
- b) till *Allmänna lönenämnden*: *Omkostnader* 8,000 kronor.

Stockholm den 31 maj 1939.

På statsutskottets vägnar:

ANDERS RÅSTOCK.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit

från första kammaren: herrar *Johansson* i Fredrikslund, *Nilsson* i Malmö, *Oscar Olsson*, *Svensson* i Kompersmåla, *Andersson* i Fältenborg, *Bergström*, *Ström* i Lidköping, *Nilsson* i Fredriksfält, *Larsson* i Varberg, *Carlström*, *Bäcklund* och *von Heland*; samt

från andra kammaren: herrar *Råstock*, *Törnkvist*, *Svensson* i Grönvik, *Danielsson*, *Persson* i Falla, *Jonsson* i Eskilstuna, *Andersson* i Prästbol, *Ward*, *Weijne*, *Stazäng*, *Mårtensson* och *Hansson* i Rubbestad.